

Nr 9

Utlåtande i anledning av motion om viss ändring i lagen om rätt till jakt.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens första kammare väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 42, av herr *Bergh, Ragnar*.

I motionen hemställes, "att riksdagen måtte besluta dels att 1 mom. i 16 § lag om rätt till jakt skall utgå, dels ock att 2 mom. nämnda paragraf skall erhålla följande ändrade lydelse: Har villebråd, som sårats vid lovlig jakt, tagit sin tillflykt till annans jaktområde, vare den jagande pliktig att därom skyndsamt underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av dess folk."

Över motionen har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver utlåtanden inhämtats från hovrätten för Nedre Norrland, domänstyrelsen samt länsstyrelserna i Jönköpings, Kopparbergs och Norrbottens län. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgivits av Svenska jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund.

Gällande rätt. Historik

Huvudregeln att rätten till jakt är förbunden med innehavet av jord är i nu gällande jaktlag, *lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt*, lagfäst i 2 §. Denna regel har av ålder varit underkastad vissa inskränkningar. Hit hör bl. a. den allt intill slutet av 1800-talet mycket vidsträckta rätten att fullfölja jakt in på annans jaktområde, den s. k. *förföljelserätten* eller *jus sequelae*. Vad som numera återstår av denna rätt regleras i 16 § 1938 års jaktlag. Lagrummet lyder.

1 mom. Den som under idkande av lovlig jakt sårar villebråd så, att det faller å annans jaktområde inom ett hundra meter från gränsen av den jagandes jaktområde, må tillvarataga och behålla villebrådet. Är det älg, hjort eller rådjur, må den jagande dock ej från stället bortföra djuret utan i närvaro av två ojäviga vittnen och vare han dessutom pliktig att sist å andra dagen, sedan djuret fälldes, om förhållandet underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk. Försummar den jagande något härav, varde ansedd såsom den där olovligt jagat å annans jaktområde.

2 mom. Har i annat fall än i 1 mom. avses älg, hjort eller rådjur, som sårats vid lovlig jakt, tagit sin tillflykt till annans jaktområde, vare den jagande pliktig att därom skyndsamt underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk.

Regler om påföljd för brott mot bestämmelserna i denna § återfinnes i 28, 31 och 33 §§ jaktlagen.

Den sålunda stadgade "100-metersregeln" föreslogs ursprungligen av de sakkunniga som år 1898 tillkallats för revision av då gällande 1864 års jaktstadga. Enligt nämnda stadga hade med visst undantag gällt, att den som å egen mark eller där han ägde lov att jaga dreve upp djur hade "rätt att jagten in på annans egor fullfölja, om djuret förut är såradt; så ock att behålla detsamma, om det der fälles." Denna den egentliga förföljelserätten hade lett till omfattande missbruk och hade upphävts genom en förordning den 31 december 1892, då med visst undantag rätten att förfölja vilt in på annans jaktområde begränsats till att tillvarataga och behålla villebråd, som under lovlig jakt sårats så, att det fallit på annans mark. 1898 års sakkunniga uttalade, att 1892 års bestämmelser visat sig fullt motsvara sitt ändamål, såvitt anginge fåglar och mindre däggdjur. I fråga om högvilt — särskilt älgar — vilka trots att de träffats av dödliga skott kunde fortsätta en eller annan kilometer, vore förhållandet ett annat. Den, som anträffades i jaktutrustning långt inne på annans jaktområde, kunde därför fortfarande invända, att han sökte t. ex. efter en å egen mark dödligt sårad älg, utan att en sådan invändning kunde avvisas som i och för sig obehörig. De sakkunniga anförde vidare.

Det enklaste och mest effektiva vore tydligtvis att, i likhet med vad fallet är i åtskilliga utländska lagstiftningar, helt och hålle förbjuda tillvaratagandet av å främmande mark fallet villebråd och fastställa rågången såsom en absolut gräns, utöver vilken en jakträttsinnehavare icke i något fall finge sträcka sin befogenhet. Men kommittéerade hava dock trots sig kunna undvika en sådan, särskilt av humanitära skäl, betänklig åtgärd genom att i stället göra rätten att tillvarataga å främmande område fallet villebråd beroende av vissa inskränkningar och förbehåll, ägnade att, enligt kommittéerades tanke, förekomma missbruk. I sådant syfte har föreslagits såsom villkor för villebråds tillvaratagande å annans mark, att det icke faller längre från rågången än 100 meter eller det avstånd, inom vilket den jagande i allmänhet kan antagas se eller höra, att djuret verkligen fallit och blivit liggande, de enda omständigheter, under vilka överskridande av rågången för eftersökande av villebrådet bör medgivas. Bestämmelsen är avfattad så, att den blir tillämplig i fråga om allt slags vilt, men faktiskt bliver den dock i allmänhet av betydelse endast i fråga om det mera hårdskjutna villebrådet älg, hjort, rådjur och vildren.

I 1912 års jaktlag, som närmast byggde på förslag som upprättats av år 1908 tillkallade nya sakkunniga, upptogs i 11 § första stycket ett stadgande angående förföljelserätt, som så gott som helt motsvarar 16 § 1 mom. i nu gällande jaktlag. I anslutning till sitt förslag i denna del uttalade 1908 års sakkunniga, sedan bl. a. konstaterats, att även den år 1892 stadgade begränsade förföljelserätten i fråga om större vilt visat sig lämna förevändning för bedrivande av jakt å annans område.

Helst skulle man därför vilja helt borttaga denna rätt att å annans mark sätta sig i besittning av jaktbyte men detta har antagits allt för mycket strida mot hävdvunna föreställningar. Förslaget innehåller därför ett medgivande att å annans område taga det under lovlig jakt dödade villebrådet, om det faller inom ungefärligt synhåll från jägarens eget område eller, såsom detta i förslaget angivits, inom ett hundra meter från gränsen.

Någon motsvarighet till 16 § 2 mom. i nu gällande lag upptogs icke i 1912 års lag.

I det *Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor* (SOU 1936:38) som legat till grund för nu gällande jaktlagstiftning föreslog utredningsmannen, dåvarande hovrättsrådet G. A. Bouveng, vissa stadganden i syfte att humanisera jakten, däribland en föreskrift i jaktstadgan av innehåll att jakt icke finge bedrivas så att villebrådet tillfogades onödigt lidande. I anslutning härtill anförde han följande.

Man synes emellertid böra gå ännu ett steg. Den jagande må nämligen vara aldrig så mån om att vid jaktutövningen uppfylla humanitetens krav; fall skola ofta förekomma, då ett skadskjutet djur genom att gå in på annans jaktområde sätter jägaren ur stånd att göra slut på dess lidande. 1912 års jaktlag medger ju icke förföljande över eget jaktområdes gräns annat än i de särskilda, av 11 § reglerade fallen. Väl kan utövandet av den i sagda paragraf medgivna rätten mängen gång medföra ett förkortande av fallet djurs dödskamp, men lagrummets tillämplighetsområde torde täcka allenast en del av de fall, då en rätt att förfölja skulle vara av humanitära skäl motiverad. Sådana skäl hava icke heller varit den huvudsakliga grunden för lagrummets tillkomst.

Att tillgodose de humanitära intressena på så sätt, att man för fall varom här är fråga skulle medgiva obegränsad förföljelse rätt in på annans jaktområde, torde icke böra ifrågakomma. Förhållandena skulle då återföras i det ur jaktvårdssynpunkt ogynnsamma läge de befunno sig före tillkomsten av 1912 års jaktlag. En ur alla synpunkter tillfredsställande lösning synes man emellertid uppnå, därest man på sätt ock skett i vissa utländska lagar, ålägger den som skadskjutit villebråd, som går in på annans jaktområde, skyldighet att därom underrätta innehavaren av sistnämnda område. De skäl som tidigare anförts mot en dylik underrättelseplikt synes ej heller bärande. Ehuru det icke är tilltalande att gradera djurs lidande efter deras storlek, lär det av praktiska skäl vara nödvändigt att begränsa underrättelseplikten till att avse allenast sårad älg, hjort eller rådjur. Man måste nämligen taga hänsyn till, bland annat, att avgörandet om ett djur verkligen är sårat eller ej i fråga om de mindre arterna kan vara förenat med betydande svårigheter. Härtill kommer, att ett påskjutet mindre djur i regel icke förflyttar sig så långt, medan däremot ett sårat djur, tillhörande ovan nämnda större arter, kan gå flera kilometer. I förslaget till lag om rätt till jakt har ett stadgande av nu omförmäلت innehåll som ett särskilt moment tillfogats det lagrum, som motsvarar 11 § i 1912 års jaktlag, nämligen 13 §. Att giva särskilda föreskrifter i fråga om den persons åligganden, som mottager nu avsedd underrättelse, synes däremot ej erforderligt. Det bör stå honom fritt att handla på sätt han själv finner lämpligast.

Med anledning av utredningsmannens förslag i denna del tillkom dels stadgandet om underrättelseplikt i 16 § 2 mom. jaktlagen dels följande bestämmelser i 1 § av nu gällande 1938 års jaktstadga.

Jakt må ej bedrivas så, att villebrådet tillfogas onödigt lidande.

Den som sårat villebråd åligger att vidtaga erforderliga åtgärder för dess uppspårande och dödande. Angående underrättelseskyldighet i vissa fall för den som sårat älg, hjort eller rådjur stadgas i 16 § 2 mom. lagen om rätt till jakt.

Även föreskrifterna i 1 § jaktstadgan är straffsanktionerade, se 29 § 1 mom. jaktstadgan.

1949 års jaktutredning

Sedan Kungl. Maj:t genom särskilt beslut till jaktutredningen överlämnat en den 31 maj 1951 av Svenska jägareförbundet upprättad skrivelse med hemställan om upphävande av 16 § 1 mom. jaktlagen, har utredningen till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet avgivit ett den 30 november 1954 dagtecknat utlåtande över bl. a. denna hemställan.

I utlåtandet redogöres till en början för det material som föregått remissen till utredningen.

Skaraborgs läns jaktvårdsförening har i skrivelse till Svenska jägareförbundet hemställt, att förbundet måtte taga under övervägande, huruvida icke numera tillräckliga skäl funnes för en framställning om upphävande av 16 § 1 mom. jaktlagen och därav föranledd omarbetning av 2 mom. i samma lagrum. Till stöd för sin hemställan har föreningen andragit bl. a. följande. Ehuru syftemålet med förstberörda lagrum måste anses behjärtansvärt, syntes det alltmer uppenbart att de praktiska verkningarna av bestämmelsen blivit av för jakt och jaktvård olyckligt slag. Det förhållandet att respekten för andras jakträtt under senare år påtagligt förbättrats hindrande ej att vissa jägare med förkärlek opererade längs jaktgränserna och därvid ofta själva överskredo rågången om detta syntes dem lägligt. Ertappades de därvid, vilket högst sällan vore fallet, hänvisade de alltid till ifrågavarande paragraf och sade sig söka efter fallet villebråd. Att det under älgjaktstagarna rådde särskilt stor aktivitet kring jaktgränserna vore ju allmänt känt, så ock att lagens bestämmelser om ojäviga vittnen grovt missbrukades. Genom att släpa fallen älg närmare egen jaktmark och genom mindre noggranna mätningar sökte man också ofta tillägna sig annans byte. Att händelser av detta slag vore olyckliga ur jaktvårdssynpunkt insågs lätt. En av de viktigaste förutsättningarna för att jaktvård skulle kunna idkas vore att god sämja kunde åstadkommas jaktgrannar emellan. Verkningarna av 16 § 1 mom. vore därvidlag enbart negativa. Till sist måste påtalas de uppenbara risker, som för närvarande vore förenade med älgjakten, därigenom att de olika jaktlagen på många håll intoge pass i de uppkvistade rågångarna, längs vilka skotten sedan lossades. De konkurrerande jaktlagen sökte ofta att till varje pris få in skott i förbipasserande

älgar, innan dessa definitivt överskridit gränsen. Detta tillvägagångssätt medförde uppenbar fara för spillande av människoliv.

Över ifrågavarande förslag har jägareförbundet inhämtat yttrande från samtliga länsjaktvårdsföreningar i landet. Enligt uppgift har nitton av dessa tillstyrkt förslaget och endast två — Norrbottens läns jaktvårdsförening och Skånska jägarsällskapet — avstyrkt detsamma, dock att sistnämnda sammanslutning förklarat sig kunna gå med på en minskning till 50 meter av det avstånd inom vilket vilt får tillvaratagas. Södermanlands läns jaktvårdsförening har uppgivit, att några menliga verkningar av den nuvarande förföljningsrätten icke har konstaterats inom dess verksamhetsområde. Likaså har Blekinge läns jaktvårdsförening funnit, att frågan saknar aktualitet för detta läns del; föreningen har dock ansett, att densamma bör göras till föremål för utredning. Slutligen har Jönköpings läns jaktvårdsförening ansett, att förföljningsrätten bör slopas beträffande småvilt men icke såvitt gäller älg, hjort och rådjur.

Under hänvisning till länsjaktvårdsföreningarnas yttranden anför jägareförbundet i sin skrivelse, att det är uppenbart, att en alldeles övervägande opinion inom landets jaktvårdssammanslutningar önskar ett fullständigt upphävande av förföljningsrätten. Förbundet har icke funnit anledning att föreslå, att en modifierad förföljningsrätt skall bibehållas i fråga om vissa djurslag. Skulle en modifierad sådan rätt anses böra finnas kvar, bör den emellertid enligt förbundets mening icke gälla högvilt utan fågel och annat småvilt. Förbundet framhåller, att förföljningsrättens avskaffande skulle medföra, att möjligheterna att utnyttja exempelvis villebrådsväxlar på vägar samt vassruggar i åar och mindre vattensamlingar ofta bleve beroende av grannsämjan. Det förhållandet, att det är den jagande, som har att styrka att samtliga förutsättningar för förföljningsrätt föreligger, gör emellertid enligt förbundet skillnaden i rättsläget ytterst ringa i praktiken.

I yttrande den 11 januari 1952 har domänstyrelsen förklarat sig anse, att frågan om upphävande av förföljningsrätten bör bli föremål för utredning.

Efter en redogörelse för tidigare och nu gällande lagstiftning i frågan anför jaktutredningen för egen del.

Skäl kan uppenbarligen åberopas såväl för som mot avskaffandet av stadgandet i 16 § 1 mom. Till en början må framhållas, att upphävandet av 100-metersregeln otvivelaktigt skulle medföra, att ägarna av fastigheter med smala skiften i stor utsträckning icke skulle kunna draga nytta av jakt-rätten på sin mark. Såsom jägareförbundet framhållit har emellertid alltmer den uppfattningen gjort sig gällande, att med rätt till jaktutövning följer skyldighet att utöva jaktvård. Det är uppenbart, att någon egentlig jaktvård icke kan bedrivas på de små områden, varom här är fråga, medan å andra sidan ägarna av dessa kan utnyttja det förhållandet, att tillgången på vilt blivit god på angränsande marker tack vare åtgärder av dessas ägare. Jägareförbundet har understrukit, att det är helt i linje med moderna jaktpolitiska tankegångar att man förhindrar en dylik jaktutövning. Det bör dock framhållas, att ägarna till här avsedda små områden ingalunda behöver gå miste om möjligheten att utöva sin jakträtt genom att förföljningsrätten avskaffas. Möjlighet föreligger nämligen för dem att ansluta sig till jaktvårdsområden, varigenom jaktutövningen blir tryggad under iakttagande av jaktvårdens behöriga intressen.

Av 1935 års utredningsman underströks särskilt nödvändigheten av att jakt bedrivs så, att villebrådet icke tillfogas onödigt lidande. Otvivelaktigt innebär ett borttagande av rätten att förfölja och tillvarataga villebrådet att risken ökas för att ett skadeskjutet djur, som passerar rågången, lämnas åt sitt öde. Härigenom kan villebrådet komma att tillfogas större lidande än nödvändigt, varjämte det kan befaras, att detsamma kommer att förfaras i större utsträckning än för närvarande.

Vad den förstnämnda synpunkten beträffar är att märka, att det jämlikt 1 § jaktstadgan åligger den, som sårat villebråd, att vidtaga erforderliga åtgärder för dess uppspårande och dödande. Det torde sålunda föreligga en allmän nödfallsrätt att även på annans jaktområde döda villebråd, vars snara avlivande är påkallat av djurvänliga skäl under förutsättning, att dödandet icke är förenat med något tillägnande samt att tid och omständigheter är sådana, att utsikt icke finns att på ett tillräckligt snabbt sätt få avlivandet verkställt av jakträttsinnehavaren eller någon, som äger handla å dennes vägnar (jfr v. Seths kommentar till jaktlagen s. 150). Upphäves stadgandet i 16 § 1 mom., kvarstår likväl skyldigheten enligt 1 §. Endast rätten att tillvarataga och behålla villebrådet försvinner. Det är uppenbart, att jaktbytetets försvinnande i och för sig gör den jagande mindre angelägen att uppspåra och döda det sårade villebrådet. Med hänsyn till den allt intensivare upplysningsverksamhet, som numera bedrivs bland jägarna, borde man emellertid våga bortse härifrån, särskilt som förseelse mot 1 § jaktstadgan är belagd med straff (se 29 § 1 mom. samma stadga). Vad åter beträffar invändningen att större värden kommer att gå till spillo, därest rätten till jaktbytet upphäves, torde denna vara ovedersäglich. Utsträckes den i 16 § 2 mom. omförmälda anmälningsskyldigheten till att avse jämväl de hundra meterna närmast fastighetsgränsen, torde emellertid en del vara vunnet.

Efter överväganden har utredningen stannat för att biträda jägareförbundets framställning. Utredningen har därvid fäst särskilt avseende vid att en överväldigande majoritet av landets länsjaktvårdsföreningar uttalat sig till förmån för förslaget. Upphäves 16 § 1 mom. jaktlagen, blir såsom jägareförbundet framhållit en omredigering av 2 mom. samma paragraf nödvändig. En mindre ändring påkallas även såvitt angår 1 § andra stycket jaktstadgan.

Motionen

Mot medgivandet i 16 § 1 mom. jaktlagen att under angivna villkor på annans jaktområde tillvarataga och därefter behålla villebråd anför motionären i huvudsak, att medgivandet icke står i god överensstämmelse med den grundläggande regeln, att jakträtten principiellt är begränsad till det område jakträtten omfattar, att 100-metersgränsen är godtyckligt vald och att icke minst större villebråd efter i och för sig dödande skott kan tillryggelägga mer än 100 meter utan att falla, att villkoren om anskaffande av ojäviga vittnen och om underrättelse kan möta stora praktiska svårigheter och medgivandet därför blir praktiskt taget illusoriskt samt att svårigheten att erhålla vittnen jämväl i många fall leder till att bevisbördan blir övermäktig för den som eljest skulle kunnat åberopa bestämmelsen.

Motionären anser det svårt att finna någon hållbar grund för bestämmelsen och framhåller, att den, utom att den i många fall saknar praktiskt värde för den jagande, ofta ger upphov till tvister. Han anser det därför lämpligare, att jaktområdets gräns blir en undantagslös gräns, så att endast lovligt villebråd som verkligen fälles inom det egna jaktområdet tillkommer jakträttsinnehavaren, medan villebråd som faller inom annans område tillkommer denne.

För den föreslagna ändringen i 16 § 2 mom. anför motionären intet annat skäl än att en omredigering bör ske av detta moment, om första momentet upphäves.

Yttranden över motionen

Remissinstanserna tillstyrker med ett undantag bifall till motionen i vad därigenom föreslagits upphävande av bestämmelserna i 16 § 1 mom. jaktlagen. Beträffande den föreslagna ändrade lydelsen av 2 mom. samma lagrum framställs vissa reservationer av *hovrätten för Nedre Norrland*, *domänstyrelsen* och *länsstyrelsen i Norrbottens län*. *Jägarnas Riksförbund* avstyrker motionen.

Angående först skälen för och emot upphävande av bestämmelserna i 16 § 1 mom. jaktlagen förekommer i remissyttrandena i huvudsak följande.

Hovrätten för Nedre Norrland förklarar sig i stort sett dela de synpunkter som anförts av 1949 års jaktutredning i dess den 30 november 1954 avgivna utlåtande.

Domänstyrelsen ansluter sig i huvudsak till vad Skaraborgs läns jaktvårdsförening anfört i dess ovan berörda skrivelse till Svenska jägareförbundet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har vid sitt remissvar fogat yttrande från *Jönköpings läns jaktvårdsförening*, som uttalar, att den finner starka motiv föreligga för upphävande av 16 § 1 mom. jaktlagen såväl ur humanitär synpunkt som på grund av erfarenheter från stadgandets praktiska tillämpning. Sålunda är enligt föreningen de ofta förekommande rågångsskyttena och "kastskotten" på vilt, som är på väg ur eget jaktområde, säkerligen en följd av "förföljningsrätten" och vidare kan respekten för gränsen till annans jaktområde bli eftersatt, då jägaren med lagens stöd kan gå in 100 meter på annans jaktområde i sken av eftersökande av skadat vilt. Ehuru emot förslaget talar de humanitära krav som måste ställas på jaktutövningen och det faktum att eftersökandet av skadat vilt kan fördröjas, om den jagande ej har möjlighet att själv tillgodogöra sig bytet, tillstyrker föreningen bifall till motionen.

För egen del hänför sig länsstyrelsen till de skäl motionären anfört till stöd för motionsyrkandet. I fråga om skäl mot förslaget anför länsstyrelsen.

Mot förslaget talar framför allt om den ifrågavarande undantagsbestämmelsen upphävdes skulle risk uppkomma att skadeskjutna djur, som flydde in på grannmarken, lämnades åt sitt öde. Härvid bör dock hänvisas till den allmänna bestämmelsen i 1 § jaktstadgan om skyldighet för den som under jakt sårat villebråd att vidtaga erforderliga åtgärder för dess uppspårande och dödande. Med hänsyn till jägarnas alltmer ökande ansvarskänsla, vilken delvis får ses som en följd av den upplysningsverksamhet som nu bedrivs bland dem, torde större risk ej finnas att sårat vilt ej förföljes, även om förslaget genomföres.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län instämmer i ett vid dess remissvar fogat yttrande från *Dalarnas Jaktvårdsförbund*, som livligt tillstyrker den föreslagna ändringen. Förbundet anför.

Länsförbundet har redan 1950, när frågan behandlades i Svenska jägareförbundet, haft tillfälle att yttra sig över den föreslagna ändringen. Det framhöll då att det rågångsskytte bestämmelserna i 16 § inbjuder till direkt motverkar en sund konsolidering av markerna i större jaktområden och därmed en rationell viltvård med i förhållande till viltstammarna riktigt avvägd avskjutning. Särskilt i vårt län med dess oerhörda ägosplittring gör sig detta gällande, och den s. k. 100-metersgränsen har därför blivit en källa till ständig irritation jägarna emellan. Under älgjakten innebär skyttet vid rågångarna, vilka ibland utgöras av vägar, dessutom stora risker för skadskjutning inte bara av villebrådet utan också av människor, vilket vi haft alltför många exempel på under årens lopp. Förbundet har icke anledning att frånga sin tidigare ståndpunkt i denna fråga.

Länsstyrelsen i Norrbottens län åberopar de skäl motionären angivit och bifogar från *Norrbottens läns jaktvårdsförening* och *landsfogden* i länet inhämtade yttranden. Även i dessa yttranden tillstyrkes motionen. Landsfogden framhåller, att 100-metersregeln medför rågångsskytte i betydande utsträckning, vilket särskilt i de väg- och stigfattiga markerna i Norrland innebär ett icke obetydligt faromoment, då rågångarna ofta begagnas som färdled; många olyckor med dödlig utgång har sålunda inträffat just i rågångarna. Ytterligare anför landsfogden, att många tidsödande och ofta besvärliga polisutredningar skulle kunna undvikas, om den föreslagna ändringen komme till stånd.

Jägarnas Riksförbund är som nämnts den enda remissinstans som ställt sig avvisande till motionärens förslag. Förbundets skäl för sin ståndpunkt kan sammanfattningsvis angivas sålunda.

De skäl för upphävandet av "100-metersregeln" som anförts i motionen och i samband med jaktutredningens upptagande av frågan är icke bärande. Svårigheten att anskaffa ojäviga vittnen måste med tanke på nuvarande kommunikationsmedel anses överbetonad och kvarstår för övrigt jämväl om regeln upphäves dels då vittnen ändå kan behöva tillkallas då vilt fallit på eller invid den egna jaktgränsen, dels genom att plikten att underätta markägare i vissa fall skulle bibehållas. Aktiviteten kring jaktgränserna skulle säkerligen förbli densamma om förföljelserätten slopades, särskilt vid älgjakt då i allmänhet vid inringande av villebrådet den egna jakt-

gränsen följes. Vad som anförts därom att den som påträffas med gevär utanför den egna gränsen kan åberopa förföljelserätten är oriktigt med hänsyn till att på grund av bestämmelsen i 20 § jaktlagen det är förbjudet att medtaga gevär in på annans jaktområde. Dessutom kan, om förföljelserätten borttages, den jägare som ertappas med att ströva omkring på annans område lika gärna med stöd av 1 § jaktstadgan åberopa, att han är i färd med att uppspåra sårat villebråd. Icke heller skulle grannsämjan förbättras av den föreslagna reformen. Därest en älg faller på eller strax intill den egna jaktgränsen kommer detta att ge upphov till samma förvecklingar mellan grannarna som påtalats vara en följd av 100-metersregeln. — Emot upphävande av bestämmelsen talar, att jägarna på de mindre markområdena kommer att få sina tidigare mycket starkt beskurna jaktmöjligheter ytterligare förminskade. Det ifrågasättes om icke detta förhållande utgör den egentliga bevekelsegrunden för reformförslaget. Vad som framhållits därom, att ägare till småmarker icke behöver gå miste om sin jakträtt om de sluter sig samman i jaktvårdsområden, är en sanning med modifikation. Det bör dröja åtskilliga mansåldrar innan landets totala jaktareal inlemmats i jaktvårdsområden. Trots mer än tjugu års ihärdiga ansträngningar ingår ännu endast 10—12 procent av den sammanlagda jaktarealen i jaktvårdsområden. Förutsättningar för bedrivande av god jaktvård föreligger i motsats till vad därom anförts även bland ägarna till mindre jaktmarker. Den mest väsentliga invändningen mot motionen är emellertid, att jaktutövningen kommer att få en inhumanare inriktning genom att möjligheterna för de jagande att snabbt kunna döda ett skadskjutet villebråd, som råkar falla utanför den egna gränsen, blir synnerligen illusoriska.

Vad därefter angår den föreslagna ändrade lydelsen av 16 § 2 mom. jaktlagen anför *hovrätten för Nedre Norrland*.

Förslaget innefattar en skärpning av nu gällande underrättelseplikt till att omfatta alla villebråd. Därest förslaget om en sådan skärpning är avsiktligt — motionen saknar i denna del motivering — kan den bakomliggande tanken vara att det icke är tilltalande att gradera djurs lidande efter deras storlek eller värde. Hovrätten finner visserligen denna synpunkt beaktansvärd. Emellertid torde det av praktiska skäl icke vara möjligt och ej heller erforderligt att gå så långt som motionären föreslagit. Frågan har diskuterats under förarbetena till nuvarande jaktlagstiftning (se SOU 1936:38 sid. 77—78). Var gränsen bör dragas kan självfallet bli föremål för olika meningar. Det är dock tveksamt om tillräcklig anledning finns att i förevarande sammanhang frångå gällande rätts ståndpunkt i detta avseende.

Omfattningen av underrättelseplikten innefattar emellertid allenast ett led i en vidare frågeställning, nämligen i vad mån det ur djurskyddssynpunkt bör åligga den jagande att vara verksam för att förkorta ett sårat villebråds lidande. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas att — i motsats till vad jaktutredningen synes avse — förpliktelsen jämlikt 1 § andra stycket första punkten jaktstadgan att vidtaga erforderliga åtgärder för uppspårande och dödande av sårat villebråd torde gälla allenast mark, varest den jagande har jakträtt (jfr SOU 1936:38 sid. 77 och NJA II 1939 sid. 53 ävensom Bouveng: Jakträtt och viltvård sid. 142). Bestämmelserna i jaktstadgan torde ej utan särskilt stöd i jaktlagen kunna inskränka den ensamrätt till jakt, som enligt sagda lag i princip tillkommer en var jordägare å honom tillhörigt område. Emellertid anses det föreligga en ur all-

männas rättsgrundsatser härledd skyldighet att i vissa fall döda ett sårat villebråd även å annans jaktområde (jfr Bouveng a.a. sid. 15 och 142 f.). Bestämda regler härutinnan saknas dock. Det synes önskvärt att omfattningen av ifrågavarande skyldighet såsom ett nödvändigt komplement till underrättelseplikten i klarhetens intresse närmare regleras i jaktlagstiftningen.

Domänstyrelsen förklarar sig mot den föreslagna avfattningen av 2 mom. icke ha annan erinran än att ordet "olovlig" bör utgå.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser, att ordet "villebråd" i förslaget bör ersättas av en uppräknig av de större djur, beträffande vilka underrättelseplikt bör stadgas. I yttrandet från *Norrbottens läns jaktvårdsförening* uttalas.

Beträffande 2 mom. kunna vi icke helt instämma i motionärens förslag, eftersom man icke rimligen kan kräva att den som skadskjuter ett villebråd av småviltsart, som tager sin tillflykt till annans jaktområde, skall vara skyldig att under alla omständigheter om förhållandet skyndsamt göra anmälan till vederbörande jakträttsinnehavare eller dennes folk. I vissa fall kan det dock vara motiverat med anmälningsplikt — om den s. k. 100-metersgränsen slopas — exempelvis för större varmblodiga djur och för ett av annan art skadskjutet vilt som faller eller söker skydd i närheten av den jagandes jaktområde och det icke är förenat med oskäligen tidsutdräkt eller annan olägenhet att anmäla förhållandet. Vi får därför föreslå att ordet "villebråd" i 2 mom. måtte bytas ut mot uttrycket "älg, hjort, rådjur, björn, lo och räv"; samt att detaljföreskrifter rörande viss anmälningskyldighet för andra jaktbara viltarter måtte införas om 100-metersgränsen slopas.

Utskottet

Som den tidigare redogörelsen utvisar är den i motionen väckta frågan icke ny. Redan under förarbetena till 1912 års jaktlagstiftning diskuterades, huruvida icke rätten att å annans mark sätta sig i besittning av jaktbyte borde helt borttagas. Anledningen till att detta icke skedde angavs i motiven till det förslag som lades till grund för 1912 års jaktlag vara hänsyn till hävdvunna föreställningar. Vad som därefter främst åberopats mot ett fullständigt slopande av förföljelse-rätten har varit, att jakten därigenom skulle bli mindre human, i det att skadskjutna djur i betydligt större utsträckning än nu är fallet skulle lämnas åt sitt öde.

1949 års jaktutredning har, såsom framgår av vad utskottet tidigare upptagit, i utlåtande år 1954 över en hemställan av Svenska jägareförbundet om upphävande av 16 § 1 mom. jaktlagen, biträtt förbundets framställning. Särskilt avseende fäste utredningen vid att nitton av landets tjugufyra länsjaktvårdsföreningar tillstyrkte en sådan reform. Av de återstående föreningarna uttalade två att frågan saknade aktualitet i de län de företrädde, medan en, Jönköpings läns jaktvårdsförening, förordade ett slopande av förföljelse-rätten beträffande småvilt men icke såvitt gällde älg, hjort och rådjur.

Endast Norrbottens läns jaktvårdsförening och Skånska jägarsällskapet avstyrkte förslaget. Jaktvårdsföreningarna i Norrbottens och Jönköpings län har nu, som synes av redogörelsen för de yttranden som inkommit till utskottet, ändrat uppfattning och tillstyrkt motionen.

Motionärens förslag innebär förutom fullständigt slopande av förföljelse-rätten genom upphävande av 16 § 1 mom. jaktlagen också den ändringen i fråga om den i 2 mom. samma lagrum stadgade underrättelseplikten, att denna utsträcker att avse allt villebråd.

För förföljelse-rättens slopande talar enligt utskottets mening vissa skäl såsom t. ex. önskvärldheten av att det s. k. rågångsskyttet och de därmed förenade olycksriskerna upphör. Måhända skulle i detta avseende ett bifall till motionärens förslag kunna innebära ett steg i rätt riktning. Det måste också anses ägnat att främja respekten för jaktområdesgränserna, om det i 16 § 1 mom. jaktlagen stadgade undantaget från huvudregeln, att jakträtt är begränsad till eget jaktområde, bortfaller.

Utskottet delar emellertid de betänkligheter som från humanitär vilt-vårdssynpunkt framförts mot den föreslagna lagändringen. Bedömningen av den verkan ändringen skulle medföra i detta avseende är intimt för-bunden med frågan om vilken rätt respektive skyldighet som eljest kan föreligga för en jagande att å annans mark uppsåra och döda sårat ville-bråd. 1 § jaktstadgan har, som framgår av det tidigare, härutinnan tolkats på olika sätt (se härom särskilt vad som anförts i remissyttrandet från hov-rätten för Nedre Norrland). Av betydelse i denna del är också den andra genom motionen aktualiserade frågan, nämligen huru den nu i 16 § 2 mom. jaktlagen stadgade underrättelseplikten skall utformas, därest förföljelse-rätten slopas.

Sistnämnda båda frågor synes böra bli föremål för ytterligare utredning och övervägande innan slutlig ställning tages till frågan om upphävande av förföljelse-rätten. Utskottet — som anmärker, att en lagändring i enlighet med den föreslagna föranleder vissa redaktionella jämkningar av 31 § 1 mom. fjärde stycket och 33 § första stycket jaktlagen ävensom av 1 § andra stycket jaktstadgan — anser därför, att motionen bör överlämnas till 1949 års jaktutredning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 42, icke måtte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att motionen jämte detta utlåtande över-lämnas till 1949 års jaktutredning.

Stockholm den 22 mars 1960.

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Göran Karlsson, Ebbe Ohlsson, Herbert Larsson, Ernst Olsson och Gunnar Pettersson;

från andra kammaren: herrar Levin, von Seth*, Åhman, fru Torbrink, herrar Persson i Tandö*, Grebäck och Turesson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.